

ABOVSKÝ

14. ročník, číslo 4, december 2019
www.regionhornad.sk

hlásnik

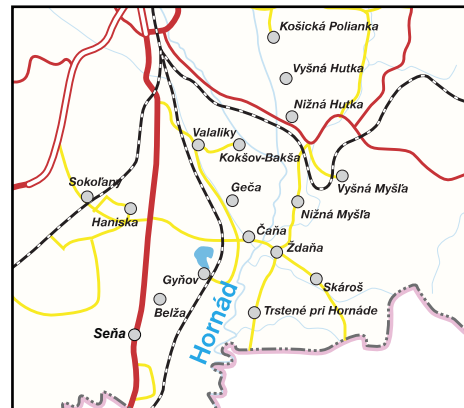

Hojnosť v roku 2020!

Tretí najlepší slovenský časopis v kategórii neziskových a rozpočtových organizácií súťaže Podnikové médium roka za roky 2012, 2017 a 2018

Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Obdivuhodní športovci okolo nás
- Šesť divov za jeden deň
- Z čoho žijú naše obce
- Na čo si rozdelíme peniaze od vlády
- Trištvrte storočia od konca vojny

Najznámejšia slovenská etnologička Katarína Nádaská vo Valalikoch

Obilninová kaša národným jedlom?

Vedeli ste, že oregano pochádza zo Slovenska? Že 99 % kvetov, ktoré u nás kvitnú, je jedlých? Alebo že naším skutočne tradičným jedlom nie sú bryndzové halušky, ale obilninová kaša s medom? To je len niekoľko z početných zaujímavostí, ktoré sa dozvedáme na prednáške renomovanej slovenskej etnologičky Kataríny NÁDASKÉJ – autorky populárnych kníh Rok v slovenskej ľudovej kuchyni, Čím žila slovenská rodina, Slovenský rok v ľudových zvykoch, obradoch a sviatkoch, Čary a veštby, V Choči je naisto čosi, Čerti, bosorky a iné strašidlá...

Publiku sa prihovára vedúca obecnej knižnice **Martina Matiová**. Spolu s obcou pozvala túto najznámejšiu popularizátorku slovenských tradícií do Valalík pri

príležitosti 14. ročníka Valalickej krojovanej parády.

Počas vecnej a zaujímavej prednášky zisťujeme, že chlieb a soľ boli v minulosti najdrahšími vecami,

ktoré ľudia mali. Čerstvo upečený chlieb uctievali a ak im náhodou spadol na zem, zdvihli ho a pobzkali. Tam, kde bol med vzácnosťou, sa ako sladidlo používala sušená mrkva. K jeseni tradične patrilo varenie slivkového lekváru, výroba vína či nakladanie kapusty do suda. V niektorých regiónoch bolo zvykom, že kapustu tlačili do sudov len slobodné dievčatá alebo slobodní mládenci ako nositelia sily, vitality a života. To všetko mali preniesť aj na kapustu,

pokračovanie na 3. strane

Trhy ručných prác a tvorivé dielne sa tešia veľkej obľube – v Skároši, Geči, Kokšove-Bakši... Na predvianočnom trhu v Seni (strana 6) popri ozdobách, hračkách a šikovne vymyslených predmetoch pútali pozornosť pestrofarebné „handmade“ maškrtky. Na snímke organizátorka trhov v Seni Edita Telímanová s dcérami

Sviatky hojnosti... a čo ďalej?

Na obdobie Vianoc a Nového roka sa väčšina z nás teší celý rok. Už o niekoľko dní zasadneme k štedrovečernému stolu, na ktorý si môžeme dovoliť položiť podstatne viac jedla ako naši starí rodičia, či dokonca rodičia. Máme sa lepšie než predošlé generácie. Sviatky sa pre mnohých z nás stali symbolom hojnosti.

Nezabúdajme však, že nielen chlebom žije človek. Hojnosť sa nezačína a nekončí pri stole. Pred nami je ďalší rok, nové ciele a aj nové problémy. Život prináša hojnosť rôznych príležitostí aj situácií. Tie nám dávajú šancu byť nápomocní, deliť sa o to, čo máme, nezatvárať oči pred tými, čo nemali toľko šťastia. Väčšina z nás dokáže rozdávať aj z mála. A ak dávame, zákonite budeme aj dostávať.

Aj v obecnom živote platí, že ak rozdáme rozumne, nič nestrácame. Každý má nejaké možnosti – minimálne úsmev, dobrú náladu, slušnosť. Že myslíme nielen na seba. Že vnímame, čo potrebujú tí druhí – naše deti, seniori. Potrebujú náš záujem, náš čas.

Dajme si za cieľ, aby sme rok 2020 prežili v hojnosti. Nielen tej materiálnej.

*Matej Kočíš,
starosta Trsteného pri Hornáde*

Most v novom šate

Cestný most M 2788 nad rušnou železničnou traťou pri Nižnej Myšli po piatich mesiacoch rekonštrukcie slávnostne otvoril predseda KSK Rastislav Trnka a starosta Nižnej Myšle Miroslav Sisák. Komplexná rekonštrukcia mosta si vyžiadala posilnenie nosnej konštrukcie, výmenu hydroizolácie, nové rímsoy, zvodidlá, zábradlia a vozovku. Košický samosprávny kraj investoval do opravy 288 tisíc eur.

Matúš Géci, foto ocú Nižná Myšľa

Prvá z päťdesiatich

Prvé miesto spomedzi päťdesiatich koní získala na nedávnych parkúrových pretekoch v Liptovskej Sielnici ušľachtilá kobyľa Lisy z farmy v Ždani vedená jazdkyňou **Barbarou Havrišovou**. Trénovala ich, ako aj ďalšiu jazdkyňu a jej koňa, **Andrea Valentová**, majiteľka farmy. Pre Abovský hlásnik trénerka povedala: „Parkúr čiže skokové jazdectvo s umelými, ľahko spadnutelnými prekážkami, si v Liptovskej Sielnici vybudovalo dobré meno, a to vďaka tamajšiemu Hippoclubu. Konkurenciu sme mali naozaj silnú. Veľmi sa preto tešíme skvelému výsledku.“

kčj

Trištvrté storočia od konca vojny

Nezabúdame...

Najničivejšia vojna všetkých čias, druhá svetová, sa skončila presne pred 75 rokmi. Teda... skončila sa pre niektoré obce v našom regióne. Väčšina si musela počkať na svoje oslobodenie ešte mesiac, do druhej polovice januára 1945.

Skároš sa však dočkal slobody už 17. decembra 1944, ako prvá obec z dnešného okresu Košice – okolie. Za cenu krutých bojov. V to ráno sa v dedine objavili prví sovietski vojaci. Oslobodzovanie obce vzalo život 106 vojakom Červenej armády. Na bojisku zahynulo 417 Nemcov a tiež traja domáci obyvatelia, ktorí tak rozšírili počet padlých Skárošanov vo vojne na 14. Zostalo tu i sedem zničených nemeckých tankov. Jedného nebohého vojaka našla naša obyvateľka **Helena Kočišová**, rodená **Lacková** na poli v miestnej lokalite Mogyroszka. Orgánmi vtedajšej samosprávy mu bol dodatočne a so všetkou pietou a pocta-

mi vystrojený pohreb, pochovali ho samostatne v areáli pomníka.

Roku 1954 sa občania Skároša rozhodli postaviť pamätník padlým hrdinom. Odhalený bol v deň 30. výročia oslobodenia obce, 17. decembra 1974. Jeho súčasťou je kamenný podstavec, na ktorom dodnes stojí tank. Ako informujú biele pásy na jeho spodnej časti, zúčastnil sa na oslobodzovaní Berlína. K nám prišiel v prevádzky-schopnom stave na vlastný pohon.

Dávid Némec, red. krátené

Archívna fotografia z čias budovania pamätníka v Skároši. Na snímke v strede dakedajší starosta obce Štefan Kéder

Takmer zničený kostol v Gyňove tesne po prechode frontu v II. svetovej vojne. A predsa aj vtedy, pred 75 rokmi jestvovala nádej, že vyrastie do novej krásy. Symbolicky to vyjadrujú postavky detí zachytené na historickej fotografii.

(kčj, foto archív f. ú.)

Čo pripravuje VVS v roku 2020?

Aktivity Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti sa v budúcom roku majú dotknúť aj nášho regiónu. Ako Abovský hlásnik informovala **Monika Krišková** z PR agentúry Penelopa, v rámci projektu **Košická Polianka - vodovod** spolufinancovaného z eurofondov vybuduje VVS verejný vodovod v obci. V súčasnosti využívajú obyvatelia ako zdroj vody vlastné studne. Zásobné potrubie spojí vodovod

v Košickej Polianke s vodovodom v Sadoch nad Torysou. Realizácia by sa mala uskutočniť od mája 2020 do mája 2021 za vyše 1 033 500 eur bez DPH.

Cieľom projektu **Seňa - prepojenie vodovodu** financovaného zo zdrojov VVS bude zabezpečiť dostatočnú kapacitu vody pre obec prepojením vodovodných sústav. Práce budú prebiehať od mája do decembra 2020. Rozpočet dosiahne takmer 71 tisíc eur bez DPH.

red

Kalendár podujatí

- 4. január **Turnaje v stolnom tenise** – Belža, Haniska
- 4. január **Turnaj v mariáši**, Čaňa
- 6. január **Trojkráľový karneval na ľade**, Čaňa
- 10. – 11. január ... **Stolnotenisový turnaj**, Vyšná Myšľa
- 18. január **Prechod Slanskými vrchmi**, Nižná Myšľa (od 7:30)
- 18. január **Reprezentačný ples obce Čaňa**, (15. ročník)
- 25. január **Turnaj vo volejbale**, Haniska
- 1. február **Reprezentačný ples obce Geča**
- február **Obecná zabíjačka**, Čaňa
- od 3. februára ... **Bowlingový turnaj**, Čaňa
- 8. február **Reprezentačný ples obce Haniska**, 13. ročník
- 8. február **Turnaj v nohejbale**, Haniska
- 15. február **Fašiangové plesy** – Kokšov-Bakša, Valaliky, Koš. Polianka
- 29. február **Fašiangová zabíjačka**, Nižná Myšľa
- 16. – 18. marec ... **Za Dobšínskym do rozprávky**, Valaliky
- 21. marec **Jozefovský turnaj v sálovom futbale**, Čaňa
- 5. apríla **Valalické maľované vajčiko**

Úspech za oceánom

Silvia Řeháková, fitnesska pochádzajúca z Geče, získala ďalší prenikavý úspech. Na celosvetovej súťaži Natural Olympia v Las Vegas v americkom štáte Nevada obsadila skvelé druhé miesto. Abovský hlásnik sa týmto pripája ku gratulantom. Rozhovor s fitnesskou ste si mohli prečítať v minulom čísle nášho časopisu.

Matúš Géci

Oprava

V čísle 3/2019 sme nesprávne uviedli voľakedajšiu profesiu Agnesy Delimanovej. Správne malo byť, že pracovala v humánno-veterinárnej lekární ako farmaceutická laborantka. Za chybu sa ospravedľujeme, aj za nepresnosti o organizovaní túr do pohraničných oblastí.

Obilninová kaša národným jedlom?

dokončenie z 1. strany

aby dobre kvasila. Kedysi sa jedlá nedochucovali ako dnes. Ľudia používali jednoduché, prírodné ingrediencie. A prečo podľa pani Nádaskovej pochádza oregano – známe aj ako pamajorán – zo stredného Slovenska? Lebo ho pestovali tamojší jezuiti a františkáni a ochucovali si ním jedlá. Prekvapuje nás informácia, že našim národným jedlom je obilninová kaša sladená medom a zdobená jedlými kvetmi. Dokonca ešte začiatkom 20. storočia bola jedným z hlavných jedál na svadbách.

Ľudia sú prekvapení z mnohých informácií. Po skončení prednášky sa v publiku spúšťa živá diskusia.

Oslovujem Katarínu Nádaskú, ktorá mi s radosťou približuje svoju prácu. „V odbore etnológia pôsobím viac ako dvadsať rokov. Je to nádherná veda, ktorá skúma aj moderné pochody, ale ja sa venujem historickej

Katarína Nádaská v zajatí poslucháčov

etnológii. Snažím sa zachytiť javy, ktoré už v reálnom živote neexistujú. Moje doterajšie knižky vznikli z rozprávania a spomínania, stále chodím do terénu a tie témy nám už ponúkne život sám.“ Pýtam sa na jej najnovšiu knihu **Jedlá pre zamíňovaných**. „Navštevovala som rôzne obce na celom území Slovenska s jedinou otázkou: Ktoré jedlo by ste

uvarili tomu, koho najviac milujete? Odpovede mi dávali samotní respondenti. Recepty v knihe sa dajú naozaj veľmi ľahko pripraviť. Aby inšpirovali aj zamíňovaných mužov k ukuchteniu dobroty pre svoje partnerky.“

Vo Valalíkoch robila výskum pred tridsiatimi rokmi. „Odvtedy sa obec

veľmi zmenila, skrásnela a rozrástla sa. Je vidieť, že sa o ňu ľudia starajú. Vždy som veľmi rada, keď dostanem takéto pozvanie. Živý kontakt je pre mňa vzácny. Vidím, že občania reagujú celkom pozitívne. Mám z toho výborný pocit.“

Veronika Skočenová, foto autorka

Tajomstvá dávnej kuchyne

- ❑ Ľudia boli kedysi zvyknutí jesť len to, čo rástlo smerom hore k nebu. Plodiny spod zeme, napríklad zemiaky, odmietali.
- ❑ Slivkový lekvár sa varil vonku vo veľkom kotle. Niekedy aj celú noc. Hotový lekvár bol veľmi hustý. Pred použitím do koláčov ho museli roztopiť.
- ❑ Pôvodnú bryndzu priniesli valasi zo Srbska. Natĺkali ju do ovčích čriev a konzistenčne bola tuhá. Až pomletím nadobudla podobu, akú poznáme dnes.

Tipy na zdravé stravovanie

Nechcete po sviatkoch zápasiť s kilami? Alebo by ste neradi trávilí vzácné chvíle namiesto rodinnej pohody na pohotovosti so žlčníkovým záchvatom? Skúste tieto tipy!

- ❑ Deň začnite zdravými raňajkami, aby ste nepodliehali pokušeniu na koláče, údeniny a iné dobroty.
- ❑ Ráno vkusne pripravte na stôl nakrájané jablká, ošúpané pomaranče, mandarínky. Konzumujte ich namiesto sladkostí, chlebičkov, či iných dobrôt.
- ❑ Od rána dodržiavajte pitný režim. Vhodná je voda, čaj, neperlivá minerálka s citrónom.
- ❑ Nahradte chipsy, sušienky a chrumky ovocím, orechmi (vlašské, mandle, para) či tekvicovými semenkami.
- ❑ Tvrdý alkohol je veľmi kalorický. Výborná alternatíva je víno (s perlivou vodou).
- ❑ Ideálna kompenzácia vyššieho príjmu kalórií je ich zvýšený výdaj. Nezabudnite si preto na tieto dni naplánovať prechádzky, či akýkoľvek druh športu.

zdroj: ÚVZ

Poznámka: Hľadáte niečo originálne a exkluzívne na sviatočný stôl? Skúste náš recept na Vianočnú kokosovú tortu na strane 15!

Veterinárna poradňa

Ľudské maškrty sú tabu

V sviatočnom období varíme a pečieme všakovaké dobroty. Ale pozor, tie sú pre nás, našim domácim miláčikom môžu veľmi ublížiť. Prosiacim očiam, kľučaniu či laskaniu musíme odolať!

Nepriateľmi č. 1 sú **čokoláda** a **hrozienka**. Obsahujú látky, ktoré pes či mačka veľmi ťažko trávia. Spôsobujú zvracanie, dehydratáciu, bolesti brucha, kŕče i smrť. Určite do zvieracieho bruška nepatria koláče. Tie z **kysnutého cesta** vyvolávajú v žalúdku premnoženie kvasiniek. Alkohol, ktorý vytvárajú, intoxikuje celý organizmus. Nikdy

ich nekŕmíme **korenými** ľudskými potravinami!

Aj keď zvieratká milujú **syry** a **mliečne výrobky**, nie sú pre ne vhodné. Mačky nevedia tráviť laktózu a u psíkov sa môže vyskytnúť intolerancia. Budme opatrní, aby sme im touto maškrtou neprivodili hnačku či plynatosť. Dávať pozor treba na kuracie a rybie **kosti**. Sú nebezpečné, ich úlomky sa môžu zapichnúť do krku alebo žalúdka.

Ak sú naši „kuchynskí asistenti“ neodbytní, môžeme im dať napr. **čerstvé vajčko**, **odtučený tvaroh**, **mrkvu** alebo kúsok **jablka**. Samozrejme v malom množstve.

Monika Floriánová,
foto internet

Pripomíname!

Od 1. novembra 2019 musia byť povinne očipované všetky psy. Ak ste tak ešte neurobili, spravte to čo najskôr. Veterinár totiž nesmie vykonať úkony na psovi, ktorý nemá mikročip a navyše vám ako majiteľovi hrozí pokuta. Značenie aktuálne pomôže pri identifikácii „utečencov“ počas silvestrovského rachotu. (o čipovaní sme písali v AH č. 1/2019)

Očakáva sa výpadok príjmov obcí z podielových daní

Obec musí dobre hospodáriť

**Pred 30 rokmi došlo u nás k zme-
ne spoločenského systému, čo
pre obce a mestá znamenalo no-
vý spôsob fungovania. Odkiaľ
majú aj naše obce peniaze na svoj
chod? Čo všetko zabezpečujú?
Mali by sme rátať so zvyšovaním
miestnych daní a poplatkov? Za
všetkých starostov o tom disku-
tujeme s Ľubomírom Vrankom zo
Skároša (na snímke).**

**■ Dá sa zjednodušené povedať,
že ľudia, čo si starostov a obec-
ných poslancov volia – a samo-
zrejme aj tí, čo vás nevolia – si
vás aj platia?**

Áno. To je dôležité a chceme na to ako volení zástupcovia stále pamätať. Minimálnu výšku mesačného platu každého starostu určuje zákon č. 253/1994 Z.z. Plat sa vypočíta ako súčin priemernej mzdy zamestnanca v národnom hospodárstve a koeficientu podľa počtu obyvateľov obce. Napríklad minimálna mzda starostu obce s 2 000 obyvateľmi sa vypočíta z 1 013 eur (priemerná mzda 2018) krát 2,2, čo činí hrubý plat 2 229 eur, v číslom cca 1 628 eur.

■ Je to veľa či málo?

Ak vezmeme do úvahy platy sudcov, prokurátorov, policajtov a ďalších riadiacich zamestnancov v štátnej správe, podľa mňa to nie je dostatočné ohodnotenie. Každý kandidát na starostu musí počítať, že výška jeho platu po zvolení bude verejne známa. Poslanci môžu plat starostu zvýšiť až o 60 %.

Samozrejme, ak je poslanec protikandidátom starostu či starostky, je otázka, nakoľko objektívne zhodnotí jeho prácu. Odmeny poslancov upravuje poriadok odmeňovania, ktorý schvaľujú sami poslanci.

■ Odkiaľ má obec peniaze na prevádzku?

Základným nástrojom finančného hospodárenia je rozpočet, ktorý by mala mať schválený každá obec. Môžeme ho členiť na bežné príjmy a bežné výdavky, kapitálové príjmy a kapitálové výdavky a finančné operácie. Rozhodujúcimi položkami na strane bežných príjmov sú podielové dane, miestne dane a poplatky za komunálny odpad a drobné stavebné odpady.

■ Ako často dostávajú podielové daně?

Je to daň z príjmu fyzických osôb, ktorú vyberá štát od ľudí cez ich zamestnávateľov. Keď stúpajú mzdy a zamestnanosť, podielové dane nám rastú. Na výpočet podielovej dane existuje špeciálny vzorec a každý rok v decembri ministerstvo financií určí, s akou sumou môže obec na budúci rok rátať. Jednu dvanástinu poukazuje obciam 20. dňa v mesiaci. Delí sa medzi samosprávu (70 %) a kraje (30 %). Otvplyvňuje ju počet obyvateľov, počet ľudí nad 62 rokov, existencia materskej školy i nadmorská výška. A samozrejme legislatíva. Zvýšenie nezdaniteľnej časti dane z príjmu fyzických osôb na budúci rok znamená nižšie príjmy obcí

o 90 miliónov eur. Pre obec Skároš je to výpadok cca 20 000 eur.

■ Čo je druhý zdroj bežných príjmov?

Miestne dane. Obce môžu na svojom území zaviesť daň z nehnuteľnosti, za psa, za užívanie verejných priestranstiev, za ubytovanie, za predajné automaty a ďalšie. Sú to fakultatívne, čiže voliteľné dane. Poslanci rozhodnú, ktoré dane zavedú, ich výšku a ďalšie náležitosti. Všeobecne platí, že obec s veľkým katastrom má vyšší príjem z dane z nehnuteľnosti – napríklad z lesov. Veľké príjmy má napríklad nám neďaleký Kechnec – od firiem z priemyselného parku. Pre zaujímavosť uvediem, že daň z nehnuteľnosti zaviedlo v SR 2 852 obcí, no daň za predajné automaty len 223 obcí.

Nemôžeme vylúčiť situáciu, že poslanci sa rozhodnú neschváliť žiadnu z uvedených daní – v snahe získať sympatie voličov. Otázne je, ako bude potom obec ako verejnoprávna korporácia poskytovať verejnoprospešné služby – osvetlenie ulíc, chod obecného úradu, úpravu a kosenie verejnej zelene a cintorínov, rozhlas, výstavbu miestnych komunikácií a chodníkov, prevádzku materskej školy a ďalšie. Je veľmi zaujímavé, že v rámci predvolebnej kampane pred komunálnymi voľbami sa takmer nikdy nediskutuje o výške miestnych daní, aj keď sa to týka každého občana.

■ A tretí významný zdroj bežných príjmov?

Poplatok za komunálny odpad a drobné stavebné odpady, ktorý sa však môže využiť len na úhradu nákladov na likvidáciu odpadu.

Tu chcem pripomenúť, že občania môžu zabrániť každoročnému zvyšovaniu poplatkov za odpad pocitovým triedením. Čím viac triedia, tým je menej zmesového komunálneho odpadu, za likvidáciu ktorého obce musia platiť. Náklady na triedený zber znáša v celom rozsahu organizácia zodpovednosti výrobcov. Obec z týchto peňazí likviduje napríklad aj nelegálne skládky. Ak ich je viac, náklady zase rastú. A plní ďalšie povinnosti v oblasti odpadového hospodárstva – dvakrát ročne zabezpečuje zber odpadu s obsahom škodlivín, objemového odpadu, elektroodpadu.

■ Čo patrí k bežným výdavkom?

Hlavné platy a odmeny zamestnancov obce a volených zástupcov, ďalej platby za energie a obnovu, zvelaďovanie, udržiavanie obecného majetku, za vývoz odpadu. Obec by mala hospodáriť tak, aby mala vytvorenú rezervu na nepredvídané výdavky. Ak aj vezme úver, malo by to byť na zhodnotenie majetku a určite nie na partnerstvá so súkromnými firmami, lebo ak sa zámer nepodarí, výsledkom môže byť nútená správa, ako sa to stalo mestu Martin alebo bratislavskému Devínu.

■ A čo kapitálové výdavky a príjmy?

Kapitálové príjmy môžu pochádzať napríklad z predaja pozemkov, teda z nehnuteľného vlastníctva obce a z rôznych dotácií. Smieme ich však využiť opäť len na kapitálové výdavky – čiže výstavbu miestnych komunikácií, zateplenie obecného úradu, spolufinancovanie výstavby kanalizácie a podobne.

■ Aké zmeny sa dajú očakávať v roku 2020?

Ako som už uviedol, vláda nedávno zvýšila nezdaniteľnú časť dane z príjmu fyzických osôb. V praxi to znamená, že ľuďom ostane od februára na výplatnej páske o niečo viac, no krajom, mestám a obciam príde o niečo menej prostriedkov. Zároveň v novom roku porastú všetkým zamestnancom obce mzdy o desať percent. Uvidíme, ako sa s tým vysporiadame. Určite v mnohých obciach a mestách dôjde k navýšeniu miestnych daní a poplatkov.

Pýtal sa Anton Oberhauser,
foto ocú Kokšov-Bakša

Zvelaďovanie obecných budov – ako napríklad projekt „Zníženie energetickej náročnosti verejnej budovy v obci Kokšov-Bakša“ na snímke – sa môže financovať z kapitálových výdavkov.

Po výjazde vlády

Peniaze na projekty pre naše obce

Na výjazdovom zasadnutí vlády v Čani 18. septembra boli pre obce mikroregiónu Hornád rozdelené financie v celkovej výške 408 tisíc eur. Prinášame súhrnný prehľad dotácií.

■ **Belža** – rekonštrukcia mechanizmu zvonov a nová elektroinštalácia v gréckokatolíckom kostole Nanebovstúpenia Pána

■ **Čaňa** – obstaranie krojového vybavenia pre FS Ozvena, dobudovanie čistiareň odpadových vôd, výmena vchodových a bočných dverí a okna v rímskokatolíckom kostole

■ **Geča** – rozšírenie prívodu vody a obecnej kanalizácie, obstaranie číziem ku krojom pre ŽSS Gečanka

■ **Gyňov** – rekonštrukcia obecného vodovodu, MŠ – obstaranie zariadenia školskej jedálne

■ **Kokšov-Bakša** – rekonštrukcia miestnych komunikácií

■ **Košická Polianka** – rekonštrukcia domu nádeje

■ **Nižná Hutka** – rekonštrukcia časti budovy obecného úradu, strelecký klub – obstaranie automatickej vrhačky

■ **Nižná Myšľa** – obstaranie krojového vybavenia pre ŽSS Nižnomyšľanka

■ **Seňa** – rekonštrukcia domu služieb

■ **Skároš** – rekonštrukcia miestnych komunikácií

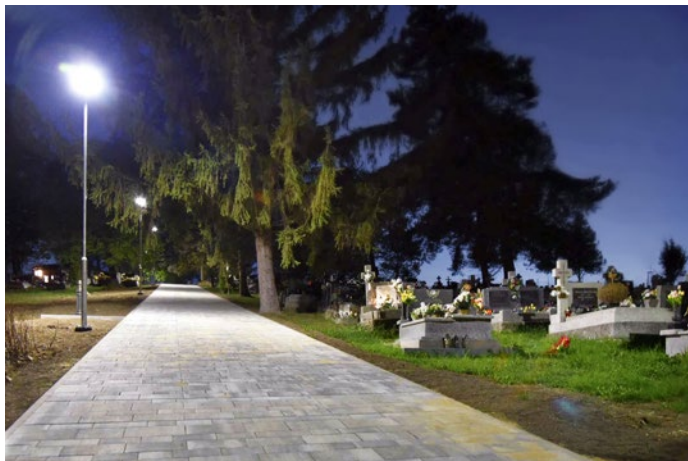
■ **Sokolany** – rekonštrukcia miestnej komunikácie

■ **Trstené pri Hornáde** – rekonštrukcia oplotenia cintorína, generálna rekonštrukcia organu sv. Anny

■ **Vyšná Hutka** – rekonštrukcia miestnej komunikácie a rigolov

■ **Valaliky** – obstaranie krojového vybavenia pre FS Kadlubek

■ **Ždaňa** – dobudovanie viacúčelovej športovej plochy v areáli MŠ
prípravila redakcia s použitím materiálu Úradu vlády SR

Ako využili v Skároši dotáciu 15 000 eur, ktorú schválila vláda SR na predošlom výjazdovom rokovaní 3. októbra 2018, sa môžu presvedčiť návštevníci cintorína. Nový chodník zo zámkovej dlažby a nové osvetlenie vytvárajú neopakovateľnú atmosféru najmä večer.

Pre futbalistov

Obec Kokšov-Bakša získala v rámci Projektu podpory rekonštrukcie, výstavby a dobudovania futbalovej infraštruktúry 2019-2021 dotáciu 10 000 eur od Slovenského futbalového zväzu (SFZ). Plánuje sa vybudovanie automatického samozavlažovacieho systému ihriska.

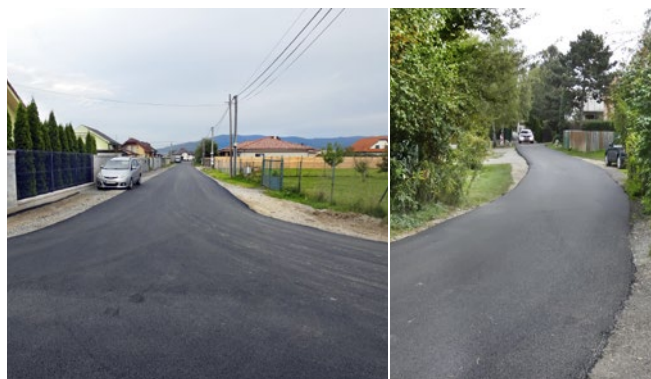
Aj FK Tatra Sokolany, účastník 4. ligy, získal dotáciu zo SFZ a sčasti

z obecnej pokladnice. Vďaka tomu sa na futbalovom ihrisku vymenili drevené lavice za nové červené sedačky s operadlami. Ušlo sa aj na zavlažovací systém trávnik, ktorý sa zabudoval najskôr. Práce vykonali miestni nadšenci dobrovoľne a 6. októbra už vo vynovenom odohrali prvý súťažný zápas.

ocú/red

0 cesty sa staráme permanentne

V Skároši sa v septembri kládol nový asfaltový koberec na Krátkej, Záhradníckej, uliciam Ku fare a Pod Červený vrch. V Sokolánoch opravovali z vlastného ulicu Malý Bok, v týchto dňoch by mala byť hotová.

Kým tu budú autá, budú potrebné aj cesty. Svoje o tom vedia najmä v Čani. Keďže nie všetky ulice sa podarilo zaradiť do projektu v rámci regionálneho operačného programu, obec naďalej rekonštruje z vlastných zdrojov. Medzi dokončenými ulicami je Vodná a Jazerná v chatovej lokalite.

ocú/ch, foto ocú Čaňa

Nižná Hutka o tonu ľahšia

Výmena verejného osvetlenia za úsporné LED svietidlá priniesla zníženie energetických nákladov. V rámci šetrenia a bezpečnosti pribudli na cintoríne solárne lampy. V obci taktiež zriadili nové zberné miesto na pneumatiky, o ktoré je veľký záujem. Svedčí o tom už viac ako jedna tona vyzbieraných pneumatík určených na recykláciu. Ani samotní obyvatelia nezaháľali a pustili sa do veľkého upratovania. Počas obecnej brigády zlikvidovali nelegálnu skládku pod mostom. Dobrovoľníci vyzbierali dva veľkokapacitné kontajnery. Vo zvelaďovaní okolia obec plánuje pokračovať.

Matúš Géci, foto ocú Nižná Hutka

Čo som našla na Handmade trhoch v Seni

Šikovné ručičky

Rušno je v kultúrnom dome v Seni. Zišlo sa tu vyše 20 šikovných žien z obcí RZOH, ale aj Milhosti, Kechnece, Košíc či Moldavy nad Bodvou. „*Chceli sme zviditeľniť šikovné ženy a dať im priestor ukázať svoje práce,*“ prezrádza mi organizátorka **Edita Telmanová**.

vá. „*Za jeden rok vznikla veľká tvorivá rodina.*“ Sprevádzaná vôňou vafli obdivujem nezvyčajné dielka – adventné schody, mydlové kytice, bábiky z ovčej vlny plnené pohánkovými šupkami, saténové ozdoby či obojstranné tašky zdobené detskými kresbami.

Na trhoch vládla príjemná atmosféra

V Belži pribudli nové krosná

Tkanie ako relax

Obec Belža sa teší dobrej spolupráci s dobrovoľníkmi a nadšencami pre rôzne obecné aktivity. Z iniciatívy poslancov a zástupcu starostu **Igora Ta-**

káča získali dotáciu na projekt **Sadni - tkaj a vyšívaj** s podmienkou, že sa na ňom sám zúčastní. Nadácia Energetický a priemyslový holding, a.s., ktorá podporuje malé projekty v obciach a spolupracuje s SPP - distribúcia, a.s., poskytla 800 eur. Kúpili za ne jedny stolové krosná a jedny gobelínové.

Tkať sa môžete naučiť aj vy. Obec organizuje kurzy, na ktorých okrem tkania predvádzajú praktické ukážky šitia, vyšívania i štopkania. „*Návštevníci kurzov isto zistia, že sú rovnako šikovní ako naše mamy a babky. Postupy sú už vymyslené, len dnes zabudnuté,*“ povzbudzuje starosta **Ondrej Pravda**. „*Myslím si, že tieto činnosti patria do modernej domácnosti.*“ Stretnutia prebiehajú na prvom poschodí kultúrneho domu. Na výučbu tkania na krosnách si môžete dohodnúť aj individuálny termín.

ocú Belža, mŕ, foto ocú Belža

Zistiť, ako krosná fungujú a skúsiť utkať zopár riadkov, ste mohli na Handmade trhoch v Seni

Deti lákali háčkové hračky

Prvkrát na trhoch vystavuje **Anna Nagyová** zo Sene. „*Cítim sa dobre, je tu veľa ľudí. Najradšej vyrábam vecičky s vianočným motívom.*“ Rodáčka **Mária Kvetková** priniesla krásne vence, zdobené látkovými vankúšikmi v tvare srdca alebo stromčeka. Jeden veniec má hotový za osem hodín!

Pristávam sa pri veselej skupinke mladých. **Veronika Genčúrová** z Nižnej Myšle našla záľubu v pyrografii. „*Na Veľkú noc mi napadlo, že kúpačov namiesto kraslíc obdarujem vareškami. Vybrala som zo skrine už zabudnutú vypaľovačku do dreva a ozdobila ich. Mali úspech.*“

S výborným nápadom ako spojiť praktické s užitočným prišla **Martina Belí z Čane**. Adventný veniec ozdobila mydielkami

Hútam, kde ženy berú na to čas? Niektoré sú na dôchodku či na materskej, iné tvoria po práci. Zhodujú sa: tajomstvo tkvie v tom, že je to pre nich potešenie. Súhlasím. ☺

Monika Floriánová, foto autorka

Nový altánok

Zelená trieda v materskej škole

Environmentálna výchova, na ktorú je zameraná skárošská materská škola, sa prelína celým výchovno-vzdelávacím procesom. Poloha MŠ a jej okolie sú ideálne na to, aby deti trávil veľa času v prírode. Najbližšie však majú školský dvor, ktorý sa snažíme skrášliť, zatriktívniť, prispôbiť potrebám detí. Po zhotovení pocitového chodníka a asfaltového ihriska sme tohto roku vybudovali altánok – zelenú triedu na praktické a vzdelávacie aktivity hlavne počas horúcich jarných a letných dní. Vďaka Zamestnaneckému grantovému programu Nadácie SPP, sponzorovi ŽPSV Čaňa, niekoľkým veľmi ochotným rodičom a rodinným príslušní-

kom a za pomoci zriaďovateľa sa nám podarilo vytvoriť priestor, kde budú môcť deti tvoriť, hrať sa, ale aj desiatovať či olovantovať. Všetko vonku na čerstvom vzduchu, schovaní pred priamym slnkom. Po dokončovacích prácach a úprave terénu sa už v jari chceme tešiť z hotovej triedy.

Xénia Tomková / ao, foto MŠ Skároš

Vyhľadajme, čo máme s ostatnými spoločné, nie čo nás od nich delí. John Ruskin

Kresťanská tradícia adventu

Rorate caeli

Ticho ponorené do tmy sa zdá ešte tichšie. Zvuk krokov v ňom zni ako bytie palicou. Lampáš blikotavým svetlom osvetľuje cestu k oltáru. Pred svitaním zaznieva la-tinský spev.

*Rorate caeli, desuper, et nubes
pluant justum: aperiatu terra,
et germinet Salvatore*

Roste nebesá zhora, oblaky nech pršia
Spravodlivého; Nech sa otvorí zem a vyklíči
Spasiteľa. (Iz 45,8)

Adventné rorátne omše tzv. roráty
ožívajú aj v našom regióne po ro-

koch zabudnutia. Začínajú v skorú
rannú hodinu a prebiehajú pri za-
pálených sviečkach, čo pripomína,
že pred narodením Krista ľudstvo
„kráčalo v tmách“. Kňaz má bie-
le rúcho a adventné spevy opi-
sujú čas očakávania príchodu
Svetla sveta – Ježiša Krista. Tie-
to omše sú zasvätené Panne
Márii – Bohorodičke.

Za čias našich starých mám na
roráty chodili počas adventu ce-
lé rodiny, a to spravidla každý
deň. Nechýbali ani deti, ktoré by
možno rady sladko spali. V knihe
Bakšanske pripovedky je krás-
na spomienka: „Ja mala asi 5 roky.
Rano o piatej sme s babu išli na Va-

Rorátne omša za svetla sviec

*lality do Micenta. Išli s nami aj druhe
babky. A to bula žima, dakedy dažď,
poľadovica. A babky našo mali take
rentky pošite na čižmoch žeby še im
nešliskalo, žeby nespádli. Jak sme pri-
šli do koscela, ta pan organista začal
špivac Rorate.... A take to bulo šum-
ne a my radzi hodzeli. A tak sme še
duchovne chistali na prichod Ježiška.“*

Ako v pôste i v advente si môže-
me dať predsavzatia, ktoré nás pri-
blížia k ľuďom. Ísť na roráty, prekonať
rannú lenivosť, zapojiť sa do liturgie,
začať deň s Bohom v spoločenstve.
Veď Vianoce sú o spoločnom čakaní
a radosti z narodenia Ježiša.

Monika Floriánová,
foto Dominik Lakatoš

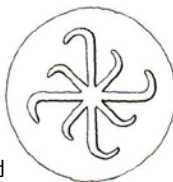
Keď zima porodí jar

Aj predkresťanská tradícia konca
starého roka a víťania nového má
svoj tisíce rokov trvajúci vývoj.
A to naozaj zaujímavý.

Kelti, ktorí žili aj na našom území
pred príchodom Slovanov, rozdeľo-
vali rok na polovice – teplú a stude-
nú. Teplá začínala 1. mája sviatkom
Beltain. Končila 31. októbra veľkou

slávnosťou umie-
rajúceho slnka zva-
nou Samhain. Pôvod
Halloweenu je podľa et-
nologicky **Kataríny Nádaskej** práve
v nej. Nový rok naši predkovia začí-
nali 1. novembra – zimou.

Oslavovali aj zimný slnovrat – naj-
dlhšiu noc a najkratší deň v roku. Ten-

Kračún – symbol zimného slno-
vratu – „kráča“ ešte zubato

to prírodný zákon vnímali ako zno-
vuzrodenie slnka – v januári už ovce
rodili mláďatá. Pre ich polročné dele-
nie roka bolo preto prirodzené aj iné
vnímanie Moreny ako symbolu zimy.
Po jej skončení ju nehádzali do vody
ani neupalovali, ako to bolo v našej
tradícii. Ich mýtická starena menom
Sheila na gig – zima – porodila die-

Symbol hviezdy
a slnka je naj-
častejším mo-
tívom na ná-
dobách z doby
bronzeovej

ťa, jar. Bola zobrazovaná ako aktérka
a ochrankyňa nového života ešte aj
v ranokresťanských kostoloch v Írsku
či Francúzsku.

Katarína Čániová

Tekvicoví priatelia

Nezvyčajné prekvapenie. Piaty
tekvicoví kamaráti čakali ráno na
deti pred materskou školou v Ge-
či. Pripomenuli blížiac sa popo-
ludňajšie tvorivé dielne s blázní-
vými tekvicami.

Predškolačky sa spoločne s rodičmi
pustili do vytvárania čarokrásnych
tekvicových výtvarov. Najmenších
umelcov najviac lákalo vyrezávanie
tekvic s ozajstným nožom a lepenie
tavnou pištoľou. Na dotvorenie diel

použili nazbierané kamienky, listy,
gaštany, oriešky a iné dary prírody.
Trieda sa zanedlho premenila na roz-
právkovú krajinu plnú tekvicových
škriatkov, gaštanových húseničiek,
šiškových ježkov a princeznej v tek-
vicovom koči.

Tvorivé dielne zožali medzi deťmi
obrovský úspech, až natolko, že si

ich na ďalší deň zopakovali. Novovy-
tvorené tekvicové panáčky dohli-
dali na deti pri hrách na dvore. Ďal-
šie nádherné detské výtvary z tekvic
skrášľovali vchod a dotvárali jesennú
atmosféru.

Matúš Géci, foto Ela Perháčová

Aj v Trstenom pri Hornáde mali
spoločné vyrezávanie tekvic. Kaž-
dý účastník si odniesol aj diplom
pravého Trstenského svetlonosa.
(ocú)

Ten, kto si zachová schopnosť vnímať krásu, nikdy nezostarne.

Franz Kafka (1883 – 1924)

Do školy na bicykli cez hranice

V ZŠ Trstené aj Kéked

Maďarská obec Kéked sa rozprestiera iba pár kilometrov od Trsteného pri Hornáde. Deti z pohraničných oblastí navštevujú blízke slovenské základné školy. To robí školu v Trstenom svojím spôsobom výnimočnou – cezhraničnou.

Navštívili sme ju a porozprávali sme sa s riaditeľkou, **Mgr. Janou OLEXOVOU**.

Kolko detí z Kékedu navštevuje vašu školu?

Z tejto oblasti k nám do školy chodí 7 detí, sú to však slovenské deti. Ich rodičia si kúpili pozemky, domčeky a upravili si ich. Budujú tam komunitu Slovákov. My sme maličku škola, máme 118 žiakov. Je pre nás obrovské plus, že tieto rodiny dávajú svoje deti k nám a nenosia ich napríklad do Košíc.

Vaša škola bola kedysi maďarskou. Predpokladám, že deti ovládajú maďarčinu...

Tak to bolo veľmi, veľmi dávno. Deti ani dospelí už nerozprávajú maďarsky. Možno nejakí starší ľudia ešte áno, ale mladá generácia a tieto deti absolútne nie.

Propagujete, že do školy prijímate aj deti z pohraničných oblastí?

Asi pred tromi - štyrmi rokmi sme robili letáky a dávali sme ich rodinám do obcí za hranicou. Kontaktovali nás však len tí, ktorí bývajú tesne na pomedzí. Rodiny z ďalších maďarských obcí využívajú bližšie školy. Ale inak to nepropagujeme. Ľudia vedia, že k nám môžu prihlásiť svoje deti.

Pripravujete cezhraničné aktivity, napríklad výlety?

Zatiaľ sme o tom nerozmýšľali, keďže tých detí nie je veľa. V rámci európskeho projektu sa tam vystavala

nová cesta, takže deti sa aj sami navštevujú na bicykli.

Ako je celkovo riešená doprava do školy?

Väčšinou rodičia deti privezú autami. Niekedy sa zozbiera viac detí, ktoré potom odvezie jeden rodič. Je tam aj historická, dnes poľná cesta, za pol hodinu môžu byť pešo doma. Niektorí rodičia odprevadia deti po prvú autobusovú zastávku na konci našej dediny. Potom sa buď prejdú alebo sa dovezú autobusom. Nie sú s tým žiadne komplikácie.

Vaša škola organizuje aj nie celkom bežné aktivity...

Tento rok začíname štvrté certifikačné obdobie Zelenej školy. Sme na to veľmi pyšní. Venujeme sa napríklad rovesníckemu vzdelávaniu v iných školách. Naše deti si pripravili materiály k rôznym témam a prednášali ich na ZŠ v Ždani a Čani. Súčasťou vyučovania boli aj rôzne aktivity primerané veku pre materské školy.

Záleží nám, aby učenie bolo pre deti zážitkové. Snažíme sa organizovať rôzne exkurzie. Vďaka ochote poslancov obce sa nám podarilo získať aj finančnú dotáciu. Naše deti navštívili napríklad múzeum holokaustu v Seredi, boli sme v Kremnici, na Betliari či na Starine. Ďalšou záujmovou aktivitou je okresná súťaž Deň múz, ktorú organizujeme už 22 rokov vždy posledný májový štvrtok. Záujem je stále pomerne veľký. Súťaž je rozdelená do troch sekcií. Spev ľudovej piesne, malba a prednes vlastnej poézie. Teším sa, že máme veľmi šikovných žiakov a samozrejme aj učiteľov.

Zhovárala sa **Veronika Skočenová**,
foto archív ZŠ

Žiaci na exkurzii v zlatej Kremnici

Haniska v Turecku

Päť žiakov ZŠ Haniska s učiteľkou angličtiny Janou Franko, sa v rámci programu ERASMUS+, konkrétne projektu Tradície zahŕňajú hodnoty, zúčastnilo na prelome októbra a novembra týždňového pobytu v partnerskej škole v tureckej Antalyi. Ide o najlepšiu školu v celom Turecku. Je čisto chlapčenská s internátom, postavená pred štyrmi rokmi. Aktuálne je zapojená do 21 európskych projektov. Deti popri nadväzovaní priateľstiev navštívili turistické atrakcie kultúrneho i prírodného typu. „Vide-

li sme obyčajný turecký život, nie taký, aký zažijeme v dovolenkových rezortoch,” komentuje starosta **Miloš Barcal**, ktorý školskú delegáciu sprevádzal. Pridal aj pár zaujímavostí. „Žiakom pred dôležitými skúškami odoberú mobil, niekedy aj na rok; vybraní žiaci sa učia naspamäť Korán – dva roky, každý deň jednu stranu.”

V projekte sú ešte zapojené školy z Portugalska, Holandska a Talianska, pričom záverečné stretnutie bude v júni 2020 v Haniske.

mb/red

Dievčiny z Hanisky v pravej tureckej mešite – zahalené a naboso

Nový pavilón MŠ v Čani

V októbri slávnostne prestrihli pásku pri otvorení nového pavilónu materskej školy. Ide o rozsiahly komplex s jedálňou aj dennou izbou, v ktorej sa deti môžu všestranne rozvíjať. Riaditeľka **Ľubica Gorejová** netajila spokojnosť, že budú môcť vyjsť v ústrety rodičom, ktorí často nemali svoje ratolesti kam umiestniť. Teraz sa kapacita navýšila o vyše 40 miest.

ger/red

Ihriská

Dopravné pre najmenších

Pre deti v **Nižnej Myšli** otvorili dopravné ihrisko v rámci projektu „Bezpečne do škôlky“. Najmenší zvládli hravou formou dopravné situácie, spoznali dopravné značky a povinnosti účastníkov cestnej premávky. Na vybudovaní dopravného ihriska sa podieľala obec ako zriaďovateľ MŠ, rodičia a dobrovoľníci.

Cesta k deťom a mladým

K detskému ihrisku, na ktoré nedávno vyčlenila financie Vláda SR, pribudlo v Čani ďalšie – financované z obecných zdrojov. Street Workout je populárna novinka pre cvičenie priamo na verejných priestranstvách. Vhodná príležitosť pre všetkých, čo neradi chodia do posilňovne a dávajú prednosť čerstvému vzduchu. Takéto ihriská, známe zo zahraničia, v posledných

rokoch pribúdajú aj u nás, napríklad v Seni a Nižnej Myšli. Čaňa tak dáva tip ako sledovať trendy a reagovať na podnety občanov na rozvoj aj v tomto smere.

text a foto obce a redakcia

Záchranári v žiackych prácach

Do celoslovenskej postupovej súťaže rezortu vnútra „**Ochranárik čísla tiesňového volania 112 a CO**“ prihlásili výtvarné práce svojich žiakov štyri školy z nášho mikroregiónu – ZŠ Nižná Myšľa, Sokolany, Valaliky a Spojená škola internátna Ždaňa vrátane jej elokovaného pracoviska Čaňa. Tohtoročnou témou výtvarných prác boli zásahy zložiek integrovaného záchranného systému na lúke, v lese a v horskom teréne. Súťaž bola hodnotená v troch kategóriách: I. stupeň ZŠ, II. stupeň ZŠ a špeciálne školy. Vecným cenám

a diplomom z rúk zamestnancov odboru krízového riadenia OÚ Košice-okolie sa potešili malí výtvarníci: štvrták **Denis Zupko** z čaniankej elokovanej triedy SŠI Ždaňa za 2. miesto, ôsmačka **Darina Janová** zo SŠI Ždaňa za 3. miesto a šiestička **Veronika Hrežová** zo ZŠ Valaliky za 3. miesto. Vyhodnotenie sa uskutočnilo pri príležitosti Národného dňa čísla 112 (1. 12.). Vyhodnotenie výtvarných prác v celoslovenskom kole bude 11. 2. pri príležitosti Európskeho dňa čísla tiesňového volania 112.

Karol Dzugas

Šanca pre rómsku mládež

Jednou z možností ako pomôcť mladým zo sociálne slabšieho prostredia je venovať im čas. Odovzdať skúsenosti. Vypočuť a sprevádzať pri dôležitých rozhodnutiach. Pomôcť pri naplnení ich snov.

Práve o to sa snažia mentori z kresťanského mentoringu KOMPAS. Projekt zastrešuje Umelecké centrum F6 a Gréckokatolícka rómska misia, ktorá sa 20 rokov venuje pastorácii Rómov. Funguje na dobrovoľníckej báze. Do programu je aktuálne zapojených

38 chránencov a 25 mentorov. Koordinátorka projektu **Ivana Nemetová** by bola rada, keby sa projekt rozšíril aj do nášho regiónu. Vidí, že je tu veľa talentovaných mladých, ktorí majú šancu v živote niečo dokázať. Len potrebujú niekoho, kto by ich viedol. Sprevádzateľom sa môžu stať ľudia rôznych profesií a veku.

O projekte KOMPAS sa dozviete viac na stránke www.krestansky-mentoring.sk.

Monika Floriánová

Velkí aj malí, starí aj mladí sa zišli na archeologickej lokalite v Nižnej Myšli, aby štvrtý rok po sebe vypustili pestrofarebné draky. Mierny popoludňajší vetrik vyzdvihol vysoko do nebies vyše 50 najrôznejších šarkanov. Na záver šarkaníady si všetci pochutnali na opekaných špekáčikoch.

Matúš Géci, foto ocú Nižná Myšľa

Seriál: Chotárne názvy naše abovské – 4. časť

Morotva a Berek

V prípade názvu *Morotva* ide o niekdajšie, dnes už nepoužívané pomenovanie ulice, *Berek* je starý, doteraz používaný chotárny názov. Zhodou okolností obidva názvy sú z katastra obce **Trstené pri Hornáde** a predmetom našej analýzy sa stali pre svoj súvis s toponymom *Totkalaz*, ktorému sme sa venovali v predchádzajúcom príspevku. Keďže ulica *Morotva* aj hon *Berek* s honom *Totkalaz* svojou polohou bezprostredne susedia a majú aj zhodné „osudy“, nepochybné majú aj identickú výpovednú hodnotu z hľadiska dejín obce, a to ako cenné a spoľahlivé svedectvo o etnicko-jazykovom pôvode jej oby-

vateľstva v období jej vzniku a najstaršej fáze jej vývinu.

V terajšej podobe toponyma *Morotva* na prvý pohľad môžeme vidieť v duchu zákonitostí zvukovej roviny maďarčiny „upravené“ slovenské slovo *mítva*, a to vo význame „mŕtva voda“, „mŕtve rameno“ (Hornádu). Reálna situácia v teréne túto motiváciu jednoznačne potvrdzuje. Podobné je to aj pri terénnom názve *Berek*, čo je pomenovanie honu na opačnej strane Hornádu, na jeho opačnom brehu, oproti honu *Totkalaz* i ulici *Morotva*. V ňom je ukryté maďarčinou skomolené slovenské slovo *breh*, ale ešte v jeho staršej po-

dobe *breg*, v ktorej fungovalo pred zmenou spoluhlásky *g* na *h* v našom jazyku (*glava* > *hlava*, *noga* > *noha atď.*) uskutočnenou približne do konca 12. storočia. Tu teda máme svedectvo nielen o slovenskom jazykovom pôvode tohto názvu, ale do istej miery aj o čase jeho vzniku.

A ak dodáme, že aj v názve *Totkalaz*, ako sme na to poukázali v predchádzajúcom príspevku, sa skrýva staré slovenské slovo *laz*, ktoré zo slovej zásoby nášho jazyka vypadlo tiež približne na konci 12. storočia, ponúka sa nám tu konštatovanie, že všetky tri tu analyzované názvy presvedčivo dokazujú existenciu obce Trstené pri Hornáde už pomerne značné časové obdobie pred známou prvou písomnou zmienkou o nej a že

jej zakladateľmi a prvými obyvateľmi boli naši starí Slováci (vtedy ešte so svojim etnickým označením Sloveni). K nim sa až po jej značnom (nie úplnom) vyludnení, približne od polovice 13. storočia, postupne nastťahovalo od juhu prichádzajúce početné obyvateľstvo maďarského pôvodu, čo do jej dejinného vývoja (rovnako aj do dejín obcí v jej širokom okolí) prinieslo výraznú zmenu – začiatok celých stáročia (až po súčasnosť) trvajúceho spolunažívania a vzájomného ovplyvňovania sa dvoch geneticky odlišných etnických spoločenstiev a ich jazykov, poznačeného vzájomným preberaním jazykových prvkov vrátane vlastných mien rôznych terénnych objektov.

Ladislav Bartko

Okoštujce paradu

Okoštujce, jak smakovalo v našej kuhni – pod týmto príťažlivým názvom sa niesol 14. ročník Valalickej krojovanej parády. Vzácný hosť – etnologička a historička **Katarína Ná-daská** – a tiež spevácke skupiny Haniščanka, Paradne ňevesti, Kadlubek aj folklórny súbor Bystráň – a Bystráne s Ludovou hudbou **Vladimíra Molnára** z Rožňavského Bystrého dali program v zaplnenej sále kultúrneho domu vo Valalíkoch patričný punc. Rovnako aj domáce „rezanky“ so slivkovým lekvárom ukuchtené dievčatami z Kadlubka

či mnohé iné chutné dobroty z Abova i Gemera. No to najdôležitejšie vystihol v príhovore starosta obce **Štefan Petrik**: „Pocta kroju a jeho nositeľkám je ústrednou témou podujatia, ktoré založil náš občan Milan Tóth. A že sa tu každý rok stretávame, je dôkazom, že si ctíme naše tradície a tým aj sami seba.“

★★★★★

Poznámka redaktorky: „Bola som nedávno na sv. omši v Rabčiciach, v oravskej dedinke pod Babou horou na hraniciach s Poľskom. Darmo som natáhovala krk, márne obracala zrak na všetky strany. Ženu či muža v kroji som nevidela.“

Katarína Čániová, foto Dušan Kmec

Podujatie z verejných zdrojov podporil FPU

Ženy v krojoch sledujú tanec dievčat v kruhu

Ifjú Szivek zavítali do Seny

Obratnosť a sila verbunku

Jedinečné predstavenie 77 verbunkov profesionálneho tanečného divadla **Ifjú Szivek** z Bratislavy nadchlo sálu plnú divákov a vyslúžilo si „standing ovation“. Seňa bola počtená ich návštevou, pretože v ňom pôsobí **Tamara Makóová**, rodáčka dlhé roky tancujúca v miestnom Rozmaringu. Päťročné úsilie dostať divadlo k nám sa nakoniec podarilo.

Tanečníci zaviedli divákov do 18. storočia, keď sa verbovali vojaci pre cisárske vojská. Na prilákanie mladíkov predvádzali verbovači tanec s ciframi tzv. verbunk, ktorý vyvolával obdiv sily, obratnosti a odvahy.

Aj v Seni na pódiu sa mládenci pred muzikou predbiehali, kto vyššie vyskočí či kto rýchlejšie zacifruje. Ženy v kole krútili šialenou rýchlosťou. Temperament a energia preskočila na každého v hľadisku. Bol to veľkolepý zážitok.

(pozn. redakcie: Tanec verbunk je na zozname chránených nehmotných pamiatok kultúrneho dedičstva UNESCO od roku 2005)

Monika Floriánová, ocú Seňa
foto ocú Seňa

Ifjú Szivek predviedol rôznorodé tance celej oblasti karpatského regiónu

S Kultúrnym centrom Abova

Žatva duchovnej piesne

„Zbory prišli vynikajúco pripravené. Ukázali to najlepšie zo svojich repertoárov,“ informovala Abovský hlásnik o Žatve duchovnej piesne **Katarína Hogya Karasová**, manažérka pre tradičnú ľudovú kultúru z Kultúrneho centra Abova (KCA) v Bidovciach. Tejto nesúťažnej prehliadky zborového spevu sa v októbri v Budimíre zúčastnilo šesť zborov z Košíc a okolia. Náš región reprezentoval Zbor sv. Faustíny z Geče a Reformovaný cirkevný zbor z Čane. „Prehliadka sa niesla vo veľmi priateľskom duchu. Nevylučujeme, že sa v budúcnosti stane súťažnou, aby aj takýmto spôsobom motivovala zbory,“ dodáva K. H. Karasová.

Mlade utrimuju

„Co stare pamataju, mlade utrimuju.“ Takto výstižne sa nazýva prehliadka tradícií a zvykov Abova – tohto roku zameraná na jesenné práce a zvyky s nimi spojené. Udiela sa v októbri v Košickej Polianke. Hodnotný program pripravili Paradne ňevesti z Valalík, domáce speváčky z Polančanky i hostia z Pozdišoviec – spevácka skupina Harčarki a Harčare.

Prvé výročie otvorenia Abovskej hiži

Rok ubehne rýchlo, keď ho sprevádza množstvo podujatí, svadieb a tradícií. Folklórny súbor Abovcian za ostatné obdobie náš región veľmi obohatil. Prichádzal so spevom, tancom, zabíjačkou, dokonca vyučoval tancu širokú verejnosť. Bolo ho proste všade plno.

Niet divu, že sa na prvé výročie otvorenia jeho domovského stánku, Abovskej hiži v Čani, zišla 25. októbra priamo na tomto mieste vybraná spoločnosť. Výročie prišli podporiť a spoločne osláviť tieto folklórne súbory a skupiny: DFS Hanička a FS Košičan z Košíc, FSK Pantlička z Košickej Belej, ŽSSK Paradne ňevesti z Valalík, DFSK Krasňanka z Krásnej a ako hudobný sprievod Ľudová hudba FS Jahodná z Košíc. Prišla i **Katarína H. Karasová** z KCA a zástupkyňa Kultúrneho centra Údolia Bodvy a Rudohoria **Marianna Svoreňová**. Obecné investície do Abovskej hiži sa rozhodne vracajú.

kčj/ocú Čaňa/red

Ten, kto si zachová schopnosť vnímať krásu, nikdy nezostarne.

Franz Kafka (1883 – 1924)

Mesiac úcty k seniorom

Starneme s pôvabom

Roky pribúdajú každému, na našu skôr narodení spoluobčania vedia starnúť s gráciou. Obce myslia na seniorov zvlášť v októbri, mesiaci úcty k starším. Tu je krátky prehľad toho najzaujímavejšieho. Kiež je aj záver roka príležitosťou pre všetkých poďakovať návštevou, milým slovom a drobným darom tým, ktorí celý život tvrdo pracovali.

♥ Seniorov vo **Vyšnej Myšli** zabávala hudobná skupina Bank-Band s ľudovým rozprávačom a miestna spevácka skupina Odvážne ženy. Nik nemyslel na „boľavé kolená“.

♥ V **Nižnej Myšli** ľudová nôta folklórnej skupiny Košičan, žiaci materskej školy a darček, ktorým myslili na bezpečnosť seniorov, pridali na dobrej nálade.

♥ Najstaršia občianka **Sene Mária Mettiová** tento rok oslávila 98. narodeniny. V plnej sviežosti a zdraví posedela so známymi, spomínala na dávne časy, porovnávala minulosť so súčasnosťou. Všetkých seniorov si uctili darčekom, pohostením a momentmi vynikajúcej atmosféry s cimbalovkou Popradčan.

♥ **Čaňa** spestrila farebnú jeseň seniorom listovou zásielkou s vianočnou ozdobou. Na hrejivom posezení vystúpili so zvučným spevom Bakšanske parobci a tancom potešili FS Abovčan. Kulinársky zážitok priniesol **František Varga**. Pod záštitou kultúrnej komisie sa zapojili členovia všetkých miestnych spolkov.

♥ V **Nižnej Hutke** seniorov prekvapil spevácky súbor Rusínske holosy a ženský spevácky súbor Dubrova. Piesne v rusínskom, ukrajinskom, ruskom jazyku a temperament priam dvíhali zo stoličiek.

♥ Kultúrny program v **Geči** rozochvel dušu a výborné domáce špeciality uspokojili chute. Folklorne telesá – domácu jubiliujúcu Gečanku, Viničiara zo Sobraniec, folklórne duo zo Stakčína – vystriedal súbor zo Sokolian s nádhernými tancami, spevom, fľaškovým tancom aj dupákmi-ostrohmami. Najstaršími ocenenými boli **Margita Andrejkovičová** (92) a **Štefan Kondáš** (90).

♥ Seniorom v **Sokolanoch** prišli zapievať i zatancovať deti z miestnej ZŠ. Nechýbali Haništanka i Sakalčaňe so začepčením nevesty. Nesmrteľný prí-

Folklorne duo Zaričanka zo Stakčína potešilo Geču

Veselé vystúpenie pre Gyňovčanov

beh o Červenej čiapočke pripravili žiaci ZŠ Haniska. Fantastický guláš bol chutnou bodkou za podujatím.

♥ **Kokšov-Bakša** pripravila pestrý program v podaní žiakov MŠ a ZŠ, súborov Bakšaňe a Bakšanske parobci. Potešila spoločná večera i dezert.

♥ **Gyňovčania** si užili bohatú nádielku kultúry s večerou. Zúčastnení tiež dostali malú pozornosť.

♥ Aj v **Haniske** okrem kultúrneho programu odmenili malými pozornosťami „okružných“ jubilantov z radov dôchodcov a manželské páry oslavujúce desaťročia spoločného života.

Ani vo Vyšnej Myšli nezostali seďieť za stolom

Stranu pripravili obce a redakcia

Čepčenie v Sokolanoch

V Čani priložili ruky k dielu mnohí

Najstaršia obyvateľka Sene

Rusínske holosy vystupujú v Nižnej Hutke

Darček so srdcom

Najznámejšie zariadenie pre bezdomovcov v našom okolí. Oáza – nádej pre nový život v Záhrade Bernátovce v skutočnosti od roku 1981 leží v katastri košickej Barce. Tento jeho názov je výstižný. Stáva sa azylom, útočiskom pre sociálne najslabších ľudí. A to je dôležité nielen na Vianoce.

Medzi šikovných a zároveň veľmi skromných ľudí, ktorí tam našli pomoc a prinavrátili si zmysel života, patrí aj pán Štefan. Okrem starostlivosti o zvieratá vyrezáva predmety z dreva, ktorým s láskou vdychuje dušu. Dnes je vzácné dostať ručne vyrobený darček. Ak chcete na sviatky počas celého roka obdarovať svojich blízkych a priateľov niečím jedinečným, prídte do Oázy a oslovte pána Štefana. Nielenže darujete originál, pomôžete aj človeku v núdzi. Treba ešte niečo krajšie?

Monika Gergelová/red

Priestor Klubu dôchodcov v Sokolčanoch sa opäť premenil na miesto charitatívnej zbierky jesenného a zimného oblečenia a ďalších vecí na pomoc núdnym. Nazbieralo sa množstvo oblečenia, topánok, hračiek i školských tašiek, ktoré odovzdali aktívne dôchodkyne pracovníkom Gréckokatolíckej eparchiálnej charity v Košiciach.

mh/ch

Tip na zimný výlet vonku aj dnu

Šesť divov za jediný deň

Luxusné plavby po Karibiku ponúkajú neobvyčajnú možnosť – navštíviť šesť kúzelných ostrovov za týždeň. V našom „mikračí“ máme niečo ešte neobvyklejšie. Za jediný deň môžete navštíviť šesť zo siedmich divov sveta Mikroregiónu Hornád. Nájdete ich blízko seba a navyše – po čerstvom vzduchu nájdete unikátne veci aj v interiéri. Tip na zimný výlet ako vyšitý. A niekoľko tisíc ráz lacnejší ako Karibik.

Aby sme boli v obraze. Občania nášho regiónu v súťaži Sedem divov regiónu, ktorú svojho času vyhlásil Abovský hlásnik, vybrali hlasovaním sedem NAJ. Okrem tristoročného duba v Belži sú všetky divy v Nižnej Myšli a jej najbližšom okolí:

- Myšlianske obecné múzeum
- Varhed' – archeoskanzen
- Archeologická oblasť Skalka
- Kláštor z 13. storočia
- Rímskokatolícky kostol sv. Mikuláša
- Koscelek

► Kňazky a Mikuláš

Redaktorka Abovského hlásnika sa vybrala po stopách šiestich NAJ a potvrdzuje: všetky stoja za spojené videnie a precítanie. V Myšlianskom obecnom múzeu ju ohúrilo množstvo nálezov, ktoré nenájdete ani v preslávených európskych múzeách. Napríklad rituálny hrob štyroch pravdepodobných kňažiek, ktoré zrejme obetovali v časoch najväčšej hrozby pre tamojšiu osadu z doby bronzovej. Iste aj vaše oči potešila originály nádherných krojov či stáročné knihy z jezuitskej knižnice. Múzeum sa nachádza v premonštrátskom, neskôr jezuitskom kláštore z 13. storočia. Návštevu treba dohodnúť vopred na čísle 055/6980124 v čase úradných hodín obecného úradu.

Ak chcete vidieť naozajstného Mikuláša, navštívte počas sv. omši rovnomenný kostol – dominantu obce. Ústredná socha na hlavnom oltári ne-

Asi takto vyzeral ranogotický kostolík už nejestvujúcej dediny Musle na Koscelku

Najstaršia detská hračka na svete alebo rituálny predmet? Nález z Nižnej Myšle nájdete aj v učebniciach dejepisu

nechá nikoho na pochybách, o akého svätca ide. Kostol, ktorý vyniká nádhernou polohou nad riekami Torrysa, Hornád a Olšava, mal na mieste, kde stojí, dvoch predchodcov. Po katastrofálnom povodňovom zosuve pôdy v lete 2010, keď okolité domy padali ako karty, tento tretí – súčasný – prežil, chvalabohu, živý a zdravý. Je o tom aj informačná tabuľa.

► Dar z nebies

Dych vám môže vyraziť archeologická lokalita so skanzenom na Varhedí na východ od obce. Hovorí sa jej slovenské Mykény. Život v tamojšej centrálnej remeselnícko-trhovej osade z doby bronzovej – podľa nálezov najvýznamnejšej v celom Poťisí – pulzoval približne 350 rokov. Archeológovia vravia, že osada je darom z nebies, pretože objavujú nálezy zo sídliska aj zo súvekeho pohrebiska.

V mieste križovatiek spomínaných riek vzniklo osídlenie ešte omno-

ho skôr – v mladšej dobe kamennej – a to v lokalite Skalka. Miestni vám povedia, kde ju nájdete.

► Genius loci

Podme teraz k Márii Magdaléne. Od skanzenu po ceste dolu svahom. Okolo kaplnky sv. Jána Nepomuckého na most ponad Olšavu a následne podľa navigačných tabuliek k jazierku so živou teplou vodou na Koscelku. V mrazivom dni si pokojne môžete namočiť ruky či nohy – tak ako germánski a neskôr slovanskí predchodcovia tisíce rokov pred nami. Vďaka nezamrzajúcej vode to v pôvodnej dedine Musla žilo. Rozjímanie pri kríži a základoch ranogotického kostolíka Márie Magdalény postaveného pred rokom 1300 – viditeľnom pozostatku po zaniknutej obci – vám nepochybne prospeje. Darom, genius loci, duch miesta, dáva o sebe neklamne vedieť.

Katarína Čániová, foto autorka

Archeoskanzen a na pozadí Slanské vrchy. Nádherné miesto

Jubilejná výstava v Ždani s poradňou

Voňavé a XXXL jedlé

Premiérová expozícia slovenskej izby s osemdesiatročnou kolískou, vojenskými čizmami, kolovrátkom či starým umývadlom. Obrovské tekvice, netradičné aranžmány, gigantická zelenina, jablká, čili papričky, ovocné sviečky...

Približne 40 vystavovateľov prinieslo plody svojej práce na jubilejný 15. ročník výstavy, ktorú usporiadala ZO Slovenského zväzu záhradkárov v Ždani. Ako priblížil predseda tamjšieho ZO **František Veréb**, pestovatelia sa sústreďujú do väčších skupín a celé rodiny prinášajú na výstavu svoje exponáty, ktoré skrášľujú stoly v rôznych kolekciách.

Vystavené kusky hodnotili návštevníci laicky podľa toho, čo sa im najviac páčilo. Pre výhercov boli pripravené rôzne ocenenia. Záhradné nožnice, hrable či rukavice sa určite zídu pri práci v záhrade. Cenu Jablko roka získala po prvýkrát **Anna Juhászová** z usporadujúcej obce za svoje jablko Idared. „Do tejto súťaže sa zapájam každý rok. Pred dvoma rokmi ju vyhrala moja dcéra. V záhrade mám nízke stromčeky, ktoré na jar ostrihám, ale nikdy nestriekam ani ovocie, ani zeleninu. Posadím si radšej viac, polovica mi odide a polovica ostane.“

Chvályhodnou súčasťou výstavy boli tiež výtvy šikovných žiakov Spojenej školy internátnej v Ždani,

základnej školy a materskej školy. Viac ako 300 detí sa prišlo pozrieť na jesenné exponáty. Niektoré získali vecné ceny. Bonusom bola sladká odmena za uhádnutie názvu predmetu vo vystavenej slovenskej izbe.

► Záhradkári radili

K dispozícii bola aj poradňa pre záhradkárov. Redakciu zaujímalo, ako pripraviť záhradu na zimu, čo robiť na jar či aké choroby postihujú plody v našich končinách. „V prvom rade by nemala byť v záhrade podstielka zo zhnitého ovocia, listov či mniou napadnutých plodov. Všetko by malo byť odhrabané. Nasledovať by malo hnojenie. Kto má malú zá-

hradku rýľuje, kto väčšiu orie. Na jar, ešte pred pučaním, sa snažíme robiť základný postrek sírou. Potom používame prípravky proti múčnatke a chrstavitosti. Broskyne sa musia ošetrovať mednatými prípravkami. Tento rok nám veľmi rýchlo odišli slivky. Spôsobila to choroba šarka, ale svoje škody napáchala aj piliarika slivková. Dokonca aj ošetrované ovocie javilo známky poškodenia. Suchom sa zase premnožuje múčnatka. My sa však skôr zaujímame o pestovanie ovocných stromov odolných voči týmto chorobám, aby sme na nich dávali čo najmenej chémie,“ objasňuje pán Veréb.

Veronika Skočenová, foto autorka

Anna Juhászová sa teší z ceny jablko roka

Veselé výtvy šikovných žiakov

Dožinky, zabudnuté slovanské tradície

V Čani sa konalo netradičné podujatie. Členovia a členky folklórnych súborov spomínali 12. októbra na čas svojej mladosti, keď sa usporadúvali dožinkové slávnosti. Súbory Domovina, Klubovčanka a Ozvena poďakovali Matke Zemi za jej dary. Takmer zabudnuté tradície si pripomínali piesňami – nielen o súdržnosti medzi ľuďmi, ale i o vzťahu človeka a prírody, zvlášť pôdy. Pre viacerých to bolo v dnešnej uponáhľanej dobe veľmi vítané. Predsedníčka kultúrnej komisie **Marta Balogová** odovzdala prítomným pozdrav od starostu Michala Rečku a jeho manželky.

mog/red

Poďakovanie za úrodu

Vo Vyšnej Myšli slávil v rímskokatolíckom kostole Sedembolestnej Panny Márie tradičnú ďakovnú omšu za úrodu, ktorú celebraval miestny kňaz **Igor Giboda**. Vyšnomyšľania ozdobili kostol ovocím a zeleninou z vlastných záhrad. Aj v Gyňove veriaci svätou omšou vyjadrili Bohu vďačnosť za plody zeme, ktoré v košíkoch priniesli pred oltár.

ocú/red

Gyňov

Vyšná Myšľa

Maratónec z Valalík behá aj slávne trate

Nikdy nie je neskoro – na stovku

Mladá generácia vníma ľudí po štyridsiatke za pomalších a nudných. Maratónsky bežec – povolaním finančný manažér – František Horváth z Valalík rúca tieto predsudky.

Pribúdajúci vek a sedavé zamestnanie ho pred vyše 15 rokmi nakopli k reštartu života.

■ Aké boli začiatky?

Kedysi by som nezabehol ani päť kilometrov. Košický polmaratón v roku 2005 sa stal mojou srdcovkou a milníkom pri prekonávaní samého seba. Ciele pribúdali a v marci 2006 som už odbehol klasický maratón v Ríme.

■ Čo na to vaši najbližší?

Manželka a synovia mi fandili od začiatku. Chlapcov som chcel motivovať aj k športovým aktivitám. Beh bol začiatok cesty. Dnes si so synmi zasúťažím aj v zjazdovom lyžovaní. Pred trinástimi rokmi sa dalo trénovať na miestnych cestách, nebolo toľko áut. V súčasnosti smerujem do poľa, popri Hornáde, Gečianskych jazerách, až do skárošských kopcov.

Pozorujem prírodu... Dlhodobý cieľ mám splnený. Stokrát som odbehol maratónsku vzdialenosť 42195 metrov. V 30-stupňových horúčavách aj v zimnej zime.

■ Prezradte najzaujímavejšie podujatia, ktorých ste sa zúčastnili...

Zo šiestich najslávnejších svetových maratónov som zatiaľ odbehol New York, kde štartovalo 68 000 bežcov, Berlín a naposledy v októbri tohto roku Chicago. Mojim snom je Londýn, Boston a Tokio. Za najkrajší pokladám stále ten košický. Sme silná komunita, účasť si však hradíme sami. Beh finančne náročný nie je. Stačí dobrá bežecká obuv, ľahké oblečenie a počúvať svoje telo. Každý z nás má zdravotné limity. Príprava na preteky mi trvá 10 týždňov, za každý nabehám 50 – 70 km. Moja súčasná forma mi umožňuje zložiť trať za 3:15 hodín.

Všetko sa dá, keď sa chce. Keď raz začnete behať, budete to doslova potrebovať. A nikdy nie je neskoro začať.

V októbri 2019 v americkom Chicagu dovíril stovku maratónov

Posúva hranice svojich možností

Železný muž z Nižnej Myšle

Radoslav Bujdoš trénuje triatlon, či je 38 stupňov nad nulou alebo mínus 18. Pre väčšinu z nás by bolo masakrom oboplávať dvakrát Bukovec (3,8 km), pokračovať 180 km bicyklom do Detvy a odtiaľ bežať 42 km do Banskej Bystrice. A to všetko za menej ako 10 hodín. Takýto je dlhý triatlon.

Keď sa tento obdivuhodný muž, inak manažér firmy, presúva do rodnej Nižnej Myšle, beží po svojich. V kancelárii sa mu vyníma množstvo medailí, len za triatlon tri bronzové a dve strieborné – tá posledná z tohtoročných majstrovstiev republiky v dlhom triatlone v kategórii 45 – 49 rokov.

■ Ako ste sa vôbec dostali k tomu, že nesmierne náročnému športu?

V roku 1999 som sa stal majstrom Slovenska v pretekoch do vrchu Honda Civic Cup v kategórii N 1600, neskôr som súťažil v automobilovej rely. Potom som hral sedem ro-

kov tenis. A dnes môžem povedať, že som sa našiel v dlhom triatlone. IRONMAN, SlovakMan – to je životný štýl. Nedá sa to brať ako trend na rok-dva. Túžba byť stále lepší ma posúva neustále vpred. Chce to disciplínu. Pomáha mi príprava so sparringpartnerni, psychická odolnosť, strava aj kvalitný spánok.

■ Čo je vaša silnou stránkou?

Triatlon nie sú tri športy v jednom. Je to jeden šport zložený z troch disciplín, ktoré treba vedieť dobre skombinovať. Mojou silnou stránkou je psychika, taktika. Dokážem si rozložiť sily. V lete mám stále poru-

Cieľ. Únava, ktorá stojí za námahu

ke plavecké a bežecké veci, či som niekde s rodinou alebo pracovne. Bez pravidelnej „údržby“ by mi kondičný návrat zabral aj jeden a pol roka.

■ Nebyť triatlonu, čomu by ste sa venovali?

Viem si predstaviť prácu záchranára v horskom teréne. Oblubujem totiž skialpinizmus. V Tatrách pohľad do hĺbky znamená na prvý pohľad adrenalín a vyskytujú sa aj nebezpečné lavíny. No nikdy nejdem sám na výstup. Nepotrebujem si nič dokazovať.

■ Na akých podujatiach spolupracujete v rámci regiónu?

S miestnym poslancom Matúšom Lukáčom pripravujeme Beh Nižnou Myšľou. Teším sa, že som mu pomohol k času 1:27 hod. v polmaratóne. A pred piatimi rokmi sme k Prechodu pridali aj Beh slanským pohorím.

stranu pripravili
Miriám Oberhauserová/ao,
foto archív F. Horvátha a R. Bujdoša

Nie je umenie nikdy nespadať, ale po páde zakaždým vstať.

čínske príslovie

Tip na pečenie s fantáziou

Vianoce zasnežené kokosom

Ananás, banán, kokos či pomaranče. Nie tak dávno bývali znakom luxusu, hojnosti na Vianoce. Dnes je už exotického ovocia dosť, no napriek tomu dezerty z nich ne strácajú exkluzívny charakter.

Mladá šikovná rodáčka zo Skároša **Simona Koleničová** sa pečeniu venuje intenzívne dva roky. Pečenie je pre ňu veľkým relaxom a rada objavuje nové recepty. Jej verným ochutnávačom je manžel. Prináša nám tip na vianočnú kokosovú tortu.

Recept objavila v jednom časopise a odvtedy ju pripravuje pri mnohých príležitostiach. Samozrejme, nebude chýbať ani na ich vianočnom stole. A čo radí čitateľom Abovského hlásnika? „Hlavný tip: nešetriť surovinami a pozitívnu náladou pri pečení. To sa určite prejaví a tortička bude skvelá. Nám sa s touto tortou spájajú len pozitívne emócie. Verím, že to bude rovnako aj u čitateľov Abovského hlásnika.“

Redakcia zaexperimentovala a vyskúšala upiecť tortu tiež. Do receptu sme pridali kokosový olej, aby bola chuť kokosu ešte výraznejšia. Pri pečení korpusu sa vôňa šírila po celom byte a prilákala do kuchyne všetkých jeho obyvateľov. Okamžite v nás prebudila vianočnú náladu.

► POSTUP redakcie:

Na cesto sme použili 3 vajcia, 125g zmäknutého masla, 10 PL práškoveho cukru, 8 PL hladkej múky, ½ balenia prášku do pečiva, 3 PL strúhaného kokosu, maslo a hrubú múku na formu, kokosový olej a práškový cukor na formu. Na krém sme si pripravili 250g tučného tvarohu, 250ml

smotany na šľahanie, 1 balenie stužovača šľahačky, 1 konzervu kokosového mlieka (160 ml), 6 PL práškoveho cukru a čokoládovo-orieškovú nátierku na potretie korpusov.

Zmäknuté maslo sme vyšľahali s práškovým cukrom a vajíčkami. Do toho sme vmiešali hladkú múku, prášok do pečiva a strúhaný kokos. Takto vypracované cesto sme vyliali do formy vymastenej maslom a vysypanej múkou. Piekli sme ho asi 35 minút na 180°C.

Zatiaľ sme si pripravili krém. Najprv sme vyšľahali šľahačku so stužovačom. Potom sme pridali tvaroh, kokosové mlieko a práškový cukor. Všetko sme spolu šľahali, kým sa to poriadne nespojilo. Zrejme sa vám krém bude zdať riedky, aj my sme sa trochu zľakli, ale nebojte sa, keď sme ním naplnili korpus, po dlhšom pobyte v chladničke stuhol.

Vychladnutý korpus sme prekrojili pozdĺžne na polovicu. Umytú formu sme potreli kokosovým olejom a posypali práškovým cukrom. Do tejto formy sme položili prvý korpus, potreli sme ho čokoládovo-orieškovou nátierkou, naliali naň prvú polovicu krému a prikryli ho druhým korpusom. Postup sme zopakovali a takto vo forme sme nechali tortu stuhnúť. Najlepšie bude, ak ju necháte v chladničke celú noc.

Pri tomto recepte môžete naozaj popustiť uzdu fantázii, a to najmä pri zdobení. My sme tortu bohato zasnežili kokosom a ozdobili čokoládovými a kokosovými guľkami. Chutila výborne a do hodiny po nej ostala iba prázdna tortová forma.

Veronika Skočenová, foto autorka

Kokosová torta pripravená na maškrtenie

Hľadáme nových olympionikov

Pred vyše 50 rokmi nás na olympiáde v Mexiku 1968 skvele reprezentoval bežec Jozef Plachý. On sám inicioval tradíciu hľadania nových olympionikov, a tak Beh Plachého, atletické podujatie pre školy, má už tiež bohatú históriu. Aktuálny ročník na ZŠ Čaňa organizačne uchopil učiteľ Miroslav Stankovič. Deti z viacerých škôl okresu podávali vynikajúce výkony a tie najlepšie si odniesli zaslúžené ocenenia. *ocú Čaňa/fred*

ČITATEĽSKÁ SÚŤAŽ

Ani v zime sme nezabudli na súťaženíachťivých čitateľov. Nová otázka pre vás: **Odkedy je povinné čipovanie všetkých psov?**

Ak nám napíšete správnu odpoveď na regionhornad@gmail.com alebo poštou na adresu Abovský hlásnik, Štefánikova 6, 040 01 Košice do 31. 1. 2020, dostanete sa do žrebovania o suvenír, ktorý do súťaže venovala obec Čaňa. Uvedte aj telefonický kontakt.

Správna odpoveď na otázku z č. 3/2019 znela: Počas Dňa obce Haniska sa dalo platiť jedinečnou príležitostnou menou Grajciar (tak znie aj názov jednej z častí tejto obce). Výherkyňou trička s erbom obce Haniska je **Ľubomíra Olejníková z Čane**. Gratulujeme!

Turistický výstup na Skárošskú vyhlídku si získava stále viac priaznivcov. Štyridsať nadšencov sa stretlo v nedeľu 13. októbra pred Obecným úradom v Skároši, aby v dobrej nálade zdolali 25 km v krásnom prostredí Slanských vrchov. Odmenou pre všetkých bol nádherný výhľad na panorámu okolitej krajiny. Nezabudnite na turistiku ani počas zimného obdobia! *ocú Skároš*

Nový hit v mikroregióne – bedminton

**Jednoduchá hra s ľahkými raketa-
mi a košíkmi, ktorá sa dá hrať cez
sieť na body a sety, alebo len tak
na výdrž – to je bedminton. V na-
šom regióne sa stáva stále popu-
lárnejšou aj jej súťažná podoba.**

V Čani zorganizovali 19. októbra premiérové podujatie tohto typu na pôde ZŠ. Na akcii nazvanej Ocko, mami, zahrajte si bedminton sa zúčastnilo 22 rodín z Čane a okolia. Registrovalo sa 26 detí, 24 rodičov

a priateľov školy. Hralo sa na piatich ihriskách. Na stupeň víťazov sa prebojovali najobratnejší v kategóriách mám, otcov, žiakov i vo štvorhrách. Podporiť ich prišla riaditeľka školy **Zuzana Bruncová** s učiteľom **Ma-**

túšom Vaškom. Za organizáciu poďakovala ďalšiemu kolegovi, **Jánovi Falisovi**.

Vo Valalikoch popularizujú bedminton nadšenci z občianskeho združenia pod vedením **Petra Štofánika**. „Chceme podporiť zdravie a telový-
chovu detí a mladých od 7 rokov, aj zo sociálne znevýhodnených rodín,“ hovorí. Pre tých, čo šport berú vážne, je tu možnosť registrovať sa do Slovenského bedmintonového zväzu. Časom môžu aj reprezentovať.

Tréningy prebiehajú v športovej hale pri ZŠ Valaliky na 4 kurtach. Od 16:00 do 18:00 majú priestor deti od 7 rokov, po nich nastupujú rodičia a dospelí. „Sme vďační obci za finančnú podporu nášho zázemia,“ uzatvára P. Štofánik.

mo/ao, foto ocú

Rodiny na bedmintone v Čani

Valalickí nadšenci s deťmi

Predškoláci na ľade

Malí korčuliari z Materskej školy v Geči prichádzajú každý štvrtok na čaniansky zimný štadión, aby sa pod odborným vedením naučili cupitať na ľade. Základné korčuliarske prvky si deti veľmi rýchlo osvojujú, najšikovnejší dokážu jazdiť aj na jednej nohe. Na malé talenty čaká po náročnom výcviku teplý čaj a sladká odmena.

Matúš Géci,
foto Ela Perháčová

Otužilých nahusto

Oba čanianske kluby ľadových mužov a žien majú za sebou úspešné otvorenie sezóny. Čaňanske otužilci ju odštartovali na ranči Silva a privítali medzi sebou kolegov spomedzi Košických tuleňov, Popročských vydier či LadoBorcov. Kto sa chce pridať, je vítaný od októbra do marca v utorok a štvrtky o 18:00 na Silva ranči. Sledujte aj facebookovú stránku Čaňanske otužilci.

Ľadové labute začali tradične na 17. novembra, hoci teplota vody 10 a vzduchu 13 °C nebola ešte to pravé orechové. I tak prišlo 132 plavcov z 13 klubov. Oboch začiatkov sezóny sa zúčastnil aj starosta Michal Rečka. Nechýbali ani takí, čo sa ponoriť do studenej vody odhodlali prvýkrát. Labute zorganizovali na konci otvorenia sezóny tombolu s cenami od sponzorov z celého Slovenska.

ger/tb/ch, foto Čaňanske otužilci a Ľadové labute

Vydáva: Regionálne združenie obcí Hornád so sídlom Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Štefánikova 6, 040 01 Košice, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová – tel: 0905 812 883, **redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser – tel. 0911 291 255, **redakčná spolupráca:** Ing. Monika Floriánová, Matúš Géci, **redakčná rada:** predseda Mgr. Karol Dzugas, Ing. Miloš Barcal, Mgr. Monika Gergelová, JUDr. Lubomír Vranka, Ing. Štefan Petrik, Mgr. Denisa Vargová, **Distribúcia** - Obecný úrad Ždaňa, tel. 055/698 00 21. Vychádza ako štvrtročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tlač:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.